

== Velja po pošti: ==
 Za celo leto naprej . . . K 28.—
 za en mesec " 2.—
 za Nemčijo celoletno . . . 29.—
 za ostalo inozemstvo . . . 35.—
V Ljubljani na dom:
 Za celo leto naprej . . . K 24.—
 za en mesec " 2.—
 V upravi prejema: mesečno . . 1.70
Sobotna izdaja:
 za celo leto " 7.—
 za Nemčijo celoletno . . . 9.—
 za ostalo inozemstvo . . . 12.—

SLOVENEK

== Inzerati: ==
 Enostolpna poltivrsta (72 mm):
 za enkrat po 15 v
 za dvakrat " 13 "
 za trikrat " 10 "
 za večkrat primeren popust.
 Poročna oznanila, zabave, osmrtice itd.:
 enostolpna poltivrsta po 18 vin.
Poslano:
 enostolpna poltivrsta po 30 vin.
 Izhaja vsak dan, izvemši ne-
 delje in praznike, ob 5. uri pop.
 Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Rokopis se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
 sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
 poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
 bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Veliko vprašanje.

Narodna misel se zadnje čase zopet po vsem kulturnem svetu močno probuja. V Nemčiji se narodna zavest pogloblja in se zlasti mladina v tem smislu odgaja, v Franciji je potisnil patriotizem v ozadje svobodomiselnih probleme, v Italiji je po libijski vojski in srečni politiki glede aktualnega srednjoevropskega vprašanja narodni ponos zelo narastel, Rusija se tudi v znamenju te ideje dviga na gospodarskem in kulturnem polju. Poseben pomen pa ima ta pojav za nas z ozirom na prevrat, ki se je zgodil na balkanskem polotoku. Grki doživljajo novo dobo helenizma, Rumuni se zelo okrepe, srbski in črnogorski narod imata pred seboj lepšo bodočnost in Bulgarija tudi ne bo zaostala.

Vse to mora imeti svoj vpliv tudi na avstrijske Slovence, v prvi vrsti pa na Hrvače in Slovence. Tako kakor se je v Avstriji dozdej Jugoslovani postopalo, se v bodoče ne bo moglo. Krog in krog nas obdajajo narodno etnotne, velikega razvoja sposobne države, od katerih imajo skoraj vse svoje krvne brate tudi v mejah habsburške monarhije, iz česar nujno sledi, da more avstro-ogrška obstojati le, ako vse svoje narode v vsakem pogledu zadovolji, jih štiti in jim pomaga do čim večjega kulturnega razvoja.

To velja seveda tudi za naš slovenski narod. Ostali avstro-ogrski Jugoslovani bodo čim dalje bolj spoznavali, kako velikega pomena je tudi zanje, če se slovenski narod, ki živi na svetovnogospodarsko tako važnem ozemlju, ohrani in okrepi. Edini naš greh je, da smo tako majhni. Prav zato pa se moramo zavedati, kakšnega pomena je za nas, da zberemo vse narodne sile za kulturni in gospodarski napredek, da smo v narodnem oziru solidarni in se brigamo tudi za najmanjšo zadevico, ki je v zvezi z našimi narodnimi interesi. Znani »Domoljubov« čelankar je zadnjič čisto prav naglašal: »Povsod smo politično napredovali in tuje nasilstvo če ne že popolnoma premagali, pa vsaj znatno oslabili, samo na Koroškem divja še krivična nemška sila v zvezi z vlado in ne pusti Slovincem najpriprostejših pravic niti v ljudski šoli. Koroška reč je naša skupna reč, in s skupnimi močmi moramo zdaj tem krepkejšo delo, da tudi tam priborimo vsaj mrvice svobode svojim bra-

tom. Pa skupno tudi skrbimo, da zagotovimo svojim študiranim sinovom kruha vsaj na slovenskih tleh, ki ga jim zdaj vsled tuje sebičnosti pri raznih uradih tujec odjeda. Ti dve reči kalita naš napredek in škodujeta tudi katoliški misli. Okovi sta, ki tiščita ljudstvo, da ne more še pokazati vse svoje moči. Razbijmo ju!

Narodne zavednosti nam je treba. Ne gre več, da bi narodna vprašanja, tudi če se zde malenkostna, bagatelizirali. S tem ne zagovarjamo kričavega radikalizma ali celo brezpametno in narodu škodljivo iredento, marveč menimo, da se naši narodni interesi popolnoma skladajo z resničnimi interesi države, vsled česar jih ne vladi ne komurkoli drugemu na ljubo ne smemo tudi ne na videz postavljati v ozadje. To je tudi v nujnem interesu naše katoliške stvari. Ne prikrivajmo si nevarnosti, da si utegnemo nasprotniki krčanskega kulturnega programa v slovenskih zemljah v bodočnosti priboriti zopet uspehov, izigrajoč proti nam nacionalne zahteve. Znamenja tega so se zadnje dni dosti jasno pokazala na Goriškem. Nasprotnika v vsem dobrem prehitovati, to je skrivnost uspehov, ki jih slovenski katoličani moramo in moremo doseči. Zato pa je naša največja dolžnost, da neodjenljivost v pogledu krščanskih verskih, moralnih in gospodarskih načel harmonično združujemo z odločnostjo glede onih bitnih nacionalnih zahtev, ki so v skupni blagor vsega slovenskega ljudstva.

»Primi tibi sunt pater et mater; maior sit patria et ipsis parentibus tuis, ut quidquid iusserit parentes contra patriam, non audiantur et quidquid iusserit patria contra Deum, non audiat.« Tako sv. Avguštín v svojem 62. govoru (Migne). — »Najvišje vprašanje za vprašanjem našega večnega blagra je vprašanje bodočnosti naše domovine in naroda« — tako bi mi rekli, če upoštevamo kontekst teh rodoljubnih besed enega največjih učnikov naše cerkve.

Socialistični glasovi o Portugalski.

Socialno-demokratska »Arbeiter-Zeitung« na Dunaju, ki je svoj čas v nebo povzdigovala prevrat na Portugalskem, je 25. m. m. priobčila tale značilni dopis nekega portugalskega sodruha:

Portugalska je znova postala torišče anarhističnih atentatov in zarot. Nikdar ni bila Portugalska bliže poginu nego je sedaj. Komaj pred tremi leti je bila ustanovljena republika in že je bilo pet vlad na krmilu. A nobena ni nič odločilnega storila za deželo. Politiki, ki vodijo posle republike, so štreberji, ki dragoceni čas zapravljajo s slavnostmi ali pa s preganjanjem delavstva in monarhistov. Dasi se ima buržoazija le delavstvu zahvaliti za republiko, vendar buržoazijska republikanska vlada portugalski proletarijat tako zlostavlja, kakor tega monarhija nikdar ni storila. Množica onih, ki nimajo dela, neprestano narašča. Kakor po revoluciji 1848 na Francoskem so se tudi na Portugalskem ustanovile narodne delavnice, v katerih naj bi dobili dela brezposelni. Ker so pa vladne blagajne prazne, delajo brezposelni delavci le tri dni na teden. S tako majhnim zaslužkom delavci od sedanjih draginji ne morejo živeti. Vsled povišanja davkov so tudi najemnice za stanovanja tako poskočile, da jih ljudstvo ne more več zmagovati. Ker je republikanska vlada s svojim nemodrim postopanjem in preganjanjem odbila od sebe vse sloje, se more nevarnost, da bi se na Portugalskem zopet ne ustanovila monarhija — odvrniti le na ta način, da vlada vsaj nekatere politične in gospodarske reforme izvede. Odkar obstoji republika, še ni bilo nobenih občinskih volitev. Zato so občine že tri leta pod vladno diktaturo. Razprava o občinski volilni pravici se v parlamentu vedno odlaga, ker se različni republikanski voditelji ne morejo sporazumeti o razdelitvi plena.

Atentati, ki se dan za dnevom dogajajo, so sicer le posamezni obupni izbruhi in primeri o velikem razburjenju, ki si daje ljudstvo v njih duška v očigled neplodnosti portugalskega parlamentarizma, — toda za vlado ostane le ena rešitev, da namreč krene na novo pot, na pot plodnih reform.

Kaj pravijo socialisti k temu zanje merodajnemu izpričevalu o novih portugalskih razmerah?

Zopet slovenske narodne noše.

Poziv odbora slovensko-hrvaškega katoliškega shoda, naj pride ljudstvo na shod v narodnih nošah, našel je po vseh krajih slovenske domovine tako vsestranski in zelo radostni odziv, da

hočemo še enkrat kratko izpregovoriti o tej zadevi.

Da so narodne noše svoje dni ljudstvu bile največji ponos, kaže dejstvo, da je ljudstvo nar. obleke nosilo posebno ob nedeljah in praznikih in pri raznih cerkvenih slavnostih. S tem je ljudstvo izražalo, da je ravno narodna noša njegov najlepši kras. Ko je narodna noša začela ginevati, bile so zopet cerkvene slavnosti, posebno procesije, ki so jo vnovič probudile. Ako torej prvi slovensko-hrvaški katoliški shod narodne noše zopet uvaža, se pride s tem le čustvu ljudstva nasproti.

Kakšen je pomen narodnih noš, nam kaže najlepše zgodovina. Ko je slavni kranjski zgodovinar Valvasor leta 1689. izdal svojo veliko knjigo »Slava Kranjske dežele«, je v drugem zvezku popisal tudi narodne noše na Kranjskem ter temu popisu pridal tudi več v bakru rezanih podob. Tam vidimo staro gorenjsko nošo, nošo Dolencev, Vlahov in Hrvatov, nošo prebivalcev Bele krajine, Kočevcev, Vipavcev in prebivalcev Krasa. Značilno je to, da Valvasor popisuje te narodne noše v tistem poglavju, ko govori o značaju in o vrlinah prebivalcev teh krajev. Iz tega sledi, da je že visoko učen Valvasor našel stik med obleko ljudstva, njegovimi šegami in njegovim značajem. O tem pa tudi nobenega dvoma ni, da narodne noše silno povzdigujejo ponos ljudstva in s tem tudi njegov značaj in njegove vrline. Kjer ni samozavesti, tudini nobenega značaja.

Ko so se bile narodne noše na Kranjskem zelo spremenile, jih je Koritko dal na novo naslikati. Dotična knjiga se hrani v ljubljanskem muzeju Rudolfinumu. Po teh slikah je tiskar Blasnik izdal zbirko kranjskih narodnih noš v barvah, ki je pa v zadnjih letih tudi postala zelo redka.

S časom so pršle narodne noše končno v velikem delu naše domovine ob vso veljavo in namesto tega so prišle najbolj različne in nerodne obleke brez vsake lepote v navado. Posebno ženstvo troši dandanes pri nas mnogo denarja za take obleke. S tem pa se razširja samo prevzetnost in hrepenje po gizdavi modi.

V zadnjih časih, ko se je začelo ljudstvo ravno vsled organizatoričnega dela zopet zavedati, probujati in

LISTEK.

Strašna noč.

Zapiski iz starega dnevnika.

V zapuščini pred kratkim umrlega strica sem našel med drugimi papirji tudi njegov dnevnik, kamor je zapisaval »ad perpetuam rei memoriae« važnejše svoje doživljaje. Med drugim sem našel napisano tudi sledečo dogodbo.

Kdor je že kaj hodil po Apeninih med Sulmono in med gradom di Sangro, se gotovo spominja znamenite »Piano di cinque Miglie.« Kakor že ime pove, je to približno pet milj dolga, na več krajih eno, na drugih samo četrt milje široka planjava, ki se vleče do vrha Apeninov, nekako 4000 čevljev nad morjem. Popolnoma ravna je, kakor kako jezero in na vseh straneh obdana s precej visokimi gorami.

Bilo je novembra leta 1843., ko me je poslal polkovnik našega polka, ki je bil takrat v Sulmoni, z važnimi poročili h glavnemu poveljniku v grad di Sangro.

Pot je bila zelo nevarna.

Ker je bilo že mrzlo, se je bilo vedno bati sneženega viharja; pot me je

peljala po dolini Oscura, kjer se je potikala tolpa zloglasnega roparskega glavarja Giacomo Ranierija in poleg tega je bila nevarnost, da me napadejo volkovi, ki so se pozimi vedno klatili po teh krajih.

Ničesar dobrega obetajoči oblaki so se podili po nebu in bilo je temnejše kakor navadno ob tem času. Ravno sem prijezdil do doline di cinque Miglie, ko je nastala popolna tema; upal sem, da bom mogel priti v malo vas Rocca Rosa, kjer sem nameraval prenočiti, še pred nočjo, pa se je tako hitro stemnilo.

Ustavil sem za trenutek konja, da bi se oddahnil in potem hitreje predirjal zloglasno dolino. Obrnil sem se in se nemalo začudil, ko sem zapazil za seboj še enega jezdeca. Mraz me je pretresel po vsem životu.

Čeprav mi ni vzbujala tujčeva preprosta obleka in njegovo obnašanje strahu, vendar bi jezdit vsled važnih poročil, ki sem jih imel pri sebi, najraje sam. Sumljivo se mi je zdelo, da se je neznanec tako hitro prikazal in da je bil njegov konj tako svež, kakor bi ga ravnokar pripeljali iz hleva. Če je prejezdil ta moč isto pot kot jaz, potem je morala biti to zelo čudna žival, da ni bila upehana; če se pa to ni zgodilo, pa ni to nič kaj varen in zanesljiv tovariš.

Ko sem to premišljeval, sem nehotite zagrabil samokres in čakal, da je prijezdil neznanec bližje.

Ko je bil tik mene, me je nagovoril:

»Priatelj, tudi jaz sem bil vojak, sedaj sem pa le popotnik, ki bi rad v vaši družbi — če nimate nič proti temu — nadaljeval pot do gradu di Sangro.«

»Kako pa veste, da sem namenjen v ta grad?« sem vprašal mrzlo.

»Saj nisem rekel, da vem, samo sklepal sem in si mislil, da bo prijeteje, če jezdiva skupaj. Če vam ni všeč, lahko jezdim tudi sam.«

»Zoper vaše spremsivo nimam ničesar, ampak najina konja si nista prav nič podobna; moj je upehan, vaš pa spočit, kakor bi ga ravnokar pripeljali iz hleva.«

»Ha, ha!« se je smejal tujec. »Prijetel sem z gora.«

»To je pa malo verjetno.«

»Vsekakor. Toda šlo na stran! Jezdit sem pred Vami, ko sem pa Vas zapazil, sem si želel Vaše družbe. Ker pa v tej zloglasni deželi ne zaupam komurkoli si bodi, sem se skrtil za onim grmovjem in Vas opazoval. Ker ste se mi pa zdeli popolnoma zanesljivi, sem sklenil, da se Vam pridružim. Ali Vam ta odgovor zadostuje, ali naj jezdim naprej?«

Ni mi preostajalo drugega, kakor reči, da sem zadovoljen. Jezdila sva precej časa in se prijazno pogovarjala. Vendar se nisem čutil popolnoma varnega v družbi tega čudnega spremljevalca. Opazoval sem natančno vse njegove kretnje. Oči so se mu tako čudno svetile, da mi je bilo čimdalje mrzleje pri srcu. Slutil sem, da ne namerava ničesar dobrega.

Naenkrat je nastal hud vihar, ki je vrgel naju skoro raz konja, ki sta se zaletavala kakor pijana.

»Bog nas varuj!« je zaklical tujec. »Vihar naju prehitil!«

Kmalu je začel padati sneg. Vihar je čimdalje bolj naraščal, tako da sva v eni uri s strašnim trudom prijezdila šele do sredine planjave. V malih presledkih so bili postavljeni koli, ki so kazali v viharju potnikom pot. Toda kmalu so začela ta znamenja izginjati. Malo je manjkalo, da nisva obupala.

V strašni temi sva jezdira kar na srečo. Uboga konja sta se trudila na vso moč, toda sneg je bil vedno večji in uvidela sva, da nama konja kmalu ne bosta mogla več koristiti. Razjahlala sva, prijala konja za uzdi in skušala tako priti naprej. Čez pol ure nisva vedela, ali greva naprej ali nazaj.

Pa to še ni bilo vse.

Iz daljave so se začeli tuleči glasovi.

dvigati, začelo se je tudi spominjati svoje nekdanje lepe in krasne narodne noše. Posebno v ljubljanski okolici se je narodna noša v zadnjih letih začela kar sama siriti.

Poziv, naj se pride v narodnih nošah na slovensko-hrvaški katoliški shod, je ravno iz teh nagibov našel tudi tako radosten odmev na vseh straneh in krajih. Je pa tudi zadnji čas, da sami uvažujemo krasoto narodne noše, o katerih so se domalega poizgubile tudi vse slike in popisi. Pred kratkim je izdala neka tuja firma na Moravskem celo zbirko kranjskih narodnih noš in tako nas je tujec moral šele poučiti, kako lepa je narodna noša.

Ta zaspanost, upamo, bode sedaj za vselej nehala in zanimanje za razširjenje narodnih noš bode vedno narasčalo. Da posebno naše slovensko ženstvo hrepeni po narodni noši, dokazujejo nam dopisi v glasilu slovenske mladine »Naš Dom«, ki izhaja v Mariboru. Iz teh dopisov je razvidno, kako se ženstvo na Štajerskem zanima za to, da se zopet vpelje enotna narodna noša.

Tako bode zanimanje rastle od leta do leta in dobimo tudi društvo za probujo narodnih noš. Tako društvo se, kakor čujemo, že snuje in ono bode nadaljevalo delo, ki ga je sprožil slovensko-hrvaški katoliški shod.

Avba ali peča.

Iz trgovskih krogov se nam poroča, da je veliko vprašanje po zlatih avbah. Mobilizirale se bodo menda vse stare zlate avbe, kar jih je še na Kranjskem. To pa ne bode zadostovalo, da se ustrezne vsem željam. Poizkusilo se je že naročevati zlate čelne trakove za te avbe od drugod, vendar so ti tako dragi, da jih nikakor ne kaže vpejati. Da se odpomore sedanji zadregi, odločila se je trgovina Regorschek v Ljubljani, Stritarjeva ulica št. 3, po želji Deželne zveze za tujski promet na Kranjskem, da bode dala napraviti gorenjske avbe, ki bodo imele po vzorcu takozvanih ženitovanskih avb, ki se nahajajo v zbirki ljubljanskega muzeja, zlat trak iz brokata, ki ni vezen in ki bode tudi primeroma po ceni. Deklice, ki si kupijo to zlato avbo, bodo imele potem priliko s časom si lastno-ročno z zlatim vezenjem napraviti pravo gorenjsko avbo. Kdor pa gorenjske avbe sploh ne dobi, naj si opomore to pot s pečo, ki je tudi jako lična za vsaki obraz.

Dolenjske narodne noše.

Ker smo glede dolenjskih narodnih noš slišali različna mnenja, so se merodajne osebe, ki vodijo akcijo za narodne noše, odločile, da za belokranjsko narodno nošo ne bodo izdale nobenih vzorcev, dokler se te raznovrstne kranjske narodne noše natančno ne preštudirajo. So namreč v posameznih krajih kroji popolnoma različni. Te noše so tudi še žive in se še nosijo. Ni torej mogoče jih utesniti v kak vzorec po šabloni, ker bi se jih s tem zadušilo.

Slike gorenjskih in ljubljanskih narodnih noš bode

izdala Deželna zveza za tujski promet in bo morda »Slovenec« prinesel posebno prilogo s takimi slikami, ki bodo vsem, ki se zanimajo za to nošo, gotovo dobrodošle.

Avbe za male deklice.

Ki se udeležijo sprevoda ob slovensko-hrvaškem katoliškem shodu, je dala napraviti po vzorcu, ki se je našel v deželnem muzeju, tvrdka Fr. Regorschek v Ljubljani, Stritarjeva ulica št. 3. Tamkaj se tudi vidi slika desetletne deklice, opravljene v gorenjsko narodno nošo z avbico.

Idrijske novice.

I Idrija. Ze pred tremi tedni se je pri seji katoliškega političnega društva ožigosala pisava slovenskih nam nasprotnih listov in popolno zaupanje izreklo deželnemu glavarju dr. Šusteršiču. Predsednik je prej vse pojasnil, razvila se je debata in enoglasno se je izreklo ogorčenje, kako daleč padejo Slovenci, ki puste nemški ženski, da se vtika v slovenske razmere na Kranjskem in naše napete razmere še bolj neznosne dela. Vpije se, da je 60.000 kron porabil dr. Šusteršič za svoje stanovanje v deželnem dvorcu. V Idriji je navada, da kadarkoli se uradnik preseli iz eraričnega stanovanja, ga popravijo, preden se nastani drug uradnik v njem. Deželni dvorec se ni čistil 10 let, torej bi bilo še bolj potrebno korenite poplave. Kolika je pa vsota, to se bode pač razvidlo pri seji deželnega odbora, kjer se natančen račun predloži in imajo vse nasprotne stranke v njega vpogled. Takrat naj ljubljubno kritizirajo, ne si pa sedaj izmisliti ogromne vsote in begati po nepotrebnem ljudju. Kranjska dežela mora dati tudi nemu nadvojvodu stanovanje na razpologo, če prideta dva v Ljubljano. Za tako visokega gosta morajo biti pa že primerni prostori. Tudi je stanovanje glavarjevo z vso opremo vred last dežele in se tičejo izdatki le deželnega inventarja; dr. Šusteršič si je pa nabavil več predmetov popolnoma iz svojega, ker on je že toliko gentleman, da ne bo v svojo korist izkoristil deželnega zaklada. Sicer pa le počakajmo seje deželnega zbora, takrat se bo razblinilo vse vpitje in zabavljanje. Bližajo se drugo leto volitve v deželni zbor in naši nasprotniki že sedaj hočejo z beganjem ljudstva napraviti vodo na svoj mlin. — Navzoči so se tudi izrekli, da maše časopisje in naši politiki pravo store, ko na take neosnovane in od tuje nemške strani izmišljene napade ne reagirajo. Stranka svojim poslancem popolnoma zaupa in v prvi vrsti še njih voditelju. Vsa tako nizka predbacivanja pa ne bodo našega ljudstva odtujila od svojih voditeljev. Zato jim navzoči v imenu naše stranke vsega sodnijskega okraja izrekaajo popolno zaupanje, v prvi vrsti še deželnemu glavarju.

I Podrta stavba. Pretekli teden je rudniško vodstvo pustilo podreti razvaline pred štirimi leti pričete, a ne dokončane stavbe javnega stranišča pod gradom. Stavba, katero je občina

brez vsakega dovoljenja na tujem svetu graditi pričela, in z žugajočimi klci raznih njenih faktorjev: bomo videli, nadaljevala, se je, kakor smo videli, ustavila, in sedaj smo videli pasti tudi zadnje zidovje. Vendar škoda, da je zadnja razvalina izginila s sveta, kajti bila je resno razmotrivanje tujcev, ki so mimo hodili. Kaj pa je to? so popraševali. Morda razvalina kakega poganškega ali lutrovskega templja? Šele pojasnilo, da se v teh razvalinah, ki so par tisočakov požrle, zrcali sedem poglavitnih grehov liberalno-mokraške mestne občine, je spravilo tujca iz raznih dvomov v bučen smeh. — Na kraju, kjer stoji danes po zaslugi občine razvalina hiše št. 509, je stal nekdanj lesen stolp, ki je služil ognjegascem za vaje; ob nekem hudem viharju pa se je stolp podr. Tedajni liberalni list »Jednakopravnost« pa je takoj dogodek z opombo zabeležil: »Padel je, ker je imel klerikalno podlago.« Postavil ga je bil namreč župan Didič. Ne bode odveč, če tudi mi zabeležimo, da je tudi stavba javnega stranišča pod gradom takoj po rojstvu padla in sedaj popolnoma izginila in to vse, ker je imela liberalno podlago.

Načrt za ponemčevanje Kranjske.

Iz poročila 33. redne skupščine nemškega Schulvereina posnemamo, koliko je Schulverein dosedaj storil za »ogrožene« Nemce na Kranjskem — oziroma za ponemčevanje slovenske dece — in kaj namerava v bodoče doseči. Schulverein ima v Ljubljani štiri-razredno, na Mavrlu, na obeh Lazih in v Rodinah enorazredne in na Brčicah dvorazredno šolo, v Tržiču in v Zagorju pa otroška vrtca, v Domžalah in v Spodnji Šiški podpira Schulverein ondotno nemško zasebno šolo, prav tako dobiva javna šola v Štalcarjih že dalje časa podporo. Učna sredstva in učila so bila podeljena šolam v Kočevju, na Travi, v Zagorju, Ovčjaku, Spod. Zdihovem in Verdrenju; poslednji šoli se je dal prispevek tudi za šolsko opravilo. Obrtni pouk podpira Schulverein v šoli v kočevskem mestu; od njega je dobila podporo knjižnica na Brčicah. Na petih krajih na Kranjskem so se vršile lani božičnice na Schulvereinove stroške, v Jasnem potoku šolski izlet; iz društvenih sredstev so se podpirali otroški vrtci na Jesenicah, v Kočevju, v Ljubljani in v Šalki vasi, zgradila šolsko poslopja v Lazih, Rodinah, Verdrenju in na Brčicah; krog 22 učiteljev iz Kranjske je prejelo od Schulvereina doklade, častna darila in bolniške podpore; strokovno šolo v Kočevju pomaga Schulverein že več let vzdrževati, takisto gospodinjstvo šolo v Ljubljani. Schulverein ima v Kočevju, v Jasnem potoku, na Mavrlu, v Grčaricah, na Lazih, v Rodinah, v Šalki vasi, Ovčjaku, v Štalah, v Spod. Šiški, na Spodnjem Zdihovem, v Verdrenju in na Brčicah svoja poslopja in zemljišča, ki se rabijo vsa za Schulvereinove ponemčevalne namene. To je ob kratkem obseg dosedanjega delovanja nemškega Schulvereina na Kranjskem.

Poročilo zadnje skupščine nam odkriva naklepe, ki jih namerava izvršiti Schulverein v bližnji bodočnosti v prosep nemštva v naši deželi. Moška podružnica ljubljanska je predlagala: Glavno vodstvo se poziva: 1. da naj sprejme šolo v Šiški, ki jo sedaj upravlja ljubljanski šolski kuratorij, v svojo upravo; 2. da naj v Srednji travi pri Dragi na Kočevskem ustanovi šolo, da omogoči nemški pouk 50 šolarjem iz Drage in 50 z Gorenje Trave, ki se doslej s Slovenci vred poučujejo; 3. da naj napravi šoli v Domžalah svoj dom, ker ga je izgubila. Vrh tega je pozvala imenovana podružnica Schulvereinovo vodstvo, da naj se loti izpopolnitve nemškega šolstva na Kranjskem (t. j. sistematičnega ponemčevanja naše mladine) in naj v petih letih izvrši naslednji načrt: Na Kočevskem naj se osnujejo šole: 1. v Štalah, sedaj všolani v Črmošnjice, 40 nemških otrok; 2. Dolenji Brigi, sedaj všolani v Moravec, 40 nemških otrok; 3. šoli v Reichenu (30 nemških otrok) naj se da prispevek.

Poleg teh zahtev so predlagali ljubljanski schulvereinovci še naslednje: 1. V Novem mestu naj se ustanovi nemška šola, ker se nahaja tam nemška manjšina, ki se s priselitvijo nemških železničarjev vsled nove belokranjske proge izdatno pomnoži. S to šolo se utegne pridobiti veliko število nekdanjih Nemcev (kako blaga nameraj! Schulverein naj pokojne nemškutarje iz grobov prikljče!). 2. v Krškem ali v Vidmu na Štajerskem naj se osnuje nemška šola, ker je v Krškem edina nemška meščanska šola na Kranjskem, a ni v bližini nobene nemške ljudske šole. 3. V Šiški naj se otvori otroški vrtec.

Tako sega nemški Schulverein dalje in dalje. Iz priobčenega načrta lahko sklepamo, da polagoma ustanovi po vseh mestih in trgih na Kranjskem nemške šole; saj je nemških uradnikov in železničarjev čezdalje več.

Nujno je potreben odpor poklicanih naših zastopstev proti tem nemškim načrtom!

Po svetu.

Na lovu za morilec oročnika. V Rudici pri Bilsku v Šleziji so našli 11. m. m. orožniškega stražmojstra Vacl. Šusterja — mrtvega. Usmrtila sta ga znana divja lovca in tata Kotas in Michalik. Kotas so prijeli 20. m. m. in ga oddali sodišču v Tešinu, neuspešen pa je bil doslej lov za drugim morilecem Michalikom. Ze dvakrat je orožnikom naravnost iz rok ušel. Pa zraven je še tako predrzen, da se je dal v Biali fotografirati. V nedeljo se je prikazal s puško na rami v gostilni in se je udeležil celo plesa. Nekaj vaščanov je postavil pred gostilnico za stražo in ko so se prikazali orožniki, je zbežal. V torek zvečer sta policijska psa zopet prišla na sled morilcu blizu Bilaska, pa sta jo ubrala za njim. Ko ju je morilec zagledal, je enega ustrelil, nakar se drugi ni upal naprej in je ostal pri mrtvem psu. Michalik je pa izginil v

»Bog nama bodi milostljiv!« je zaklical moj spremljevalec z groznim glasom. »Planjave ne zapustiva živa! Ali slišite volkove?«

Med tulenjem viharja, ki se je slišalo kakor zbor peklenjskih moči, sva začula dolgo, ničesar dobrega obetajoče rjojenje volkov. Čutil sem, da se mi je kri v žilah izpremenila v led.

Od vseh strani sva začula kmalu druge, tem enake glasove in vedela sva, da sva od vseh strani obdana od lačnih volkov, ki naju bodo gotovo napadli.

Bližje in bližje je prihajalo rjoevenje in čez kake pol ure sva že zapazila v temi svetlikanje ropoželjnih volčjih oči.

Še nekaj časa sva rinila z uzdama v rokah po snegu, toda vedno bolj sva bila prepričana, da nama ne preostaja drugega, če si hočeva rešiti življenje, da pustiva svoja konja lačnim volkovom. Preril sem se s težavo do svojega spremljevalca, ki se je bil oddaljil za nekaj korakov od mene, in mu povedal svoje mnenje.

»Res, ne preostaja nama drugega,« je odgovoril. »Sicer cenim življenje svojega konja skoro tako kakor svoje lastno življenje, toda volkov je vedno več in so vedno predrznejši. Vedno so nama bližje in en nesrečen padec je za naju usodepoln. Predno pa popolnoma obupava nad rešitvijo svojih živali, poskusiva še svoje samokrese.«

Komaj je izrekel, je že ustrelil. Zveri so grozno zatulile in se hitro umaknile. Toda čez nekaj minut so pridrvele še ljuteje za nama in takoj jih je bilo vse polno okrog naju.

Po tujčevem zgledu sem tudi jaz ustrelil na najbližjega volka.

Isti rezultat. Bolesen krik, boječ beg in nato zopet prejšnje trdovratno zasledovanje.

Ni bilo druge poti, kakor da jim pustiva svoja konja in srečna bi bila, če bi si s tem rešila življenje. Stopila sva tesno skupaj, si podala desnici in prisegla pri svoji časti, da braniva drug drugega do zadnjega diha. Nato sva izpustila uzdi in skušala kar najhitreje priti naprej.

Komaj sva napravila par korakov, ko nama udari na ušesa strašno tulenje, lajanje in stokanje. Vedela sva, da naju ljubki živalci ne bosta nikdar več nosili. Sedaj ali nikoli je bil najugodnejši trenutek za beg. Ljubezen do življenja nama je dajala orjaško moč in tako sva dospela na mesto, odkoder je burja odnesla sneg in so se videla tla. Našla sva tam zopet kol, ki je nama naznanjal, da sva na pravi poti. V daljavi so se lesketale lučice v vasi Rocca Rosa in hitela sva, da bi dosegla to rešilno postajo.

Toda nevarnosti še ni bilo konec. Kmalu sva zaslišala za seboj jezno renčanje in tulenje.

Bilo je jasno: najina konja so zveri že požrle in bile so še bolj divje, ko so nekoliko okusile kri.

»Malo pred vasjo je mala kapelica,« mi je zaklical tujec. »Če prideva tja, sva na varnem. Hitiva!«

Hitela sva, kolikor so nama dopuščale moči. Pogrezala sva se v sneg in predno sva se mogla izkopati, se nama je približal en volk na nekaj ko-

rakov. Videl sem njegove svetlikajoče se oči in slišal, kako je škrtal z zobmi.

Potegnil sem svoj samokres in sprožil.

Toda orožje je odreklo.

Vendar se je volk nekoliko prestrašil. Skočil je nazaj, toda že v naslednjem hipu je planil s toliko večjim srdom naprej.

Zopet sem sprožil in samokres je zopet odrekel.

Topot je zver samo obrnila glavo in bi me popadla, da ni bil moj tovariš srečnejši. Zadel je volka, da se valjal nekaj časa v svoji krvi, toda v hipu so ga dohтели njegovi tovariši in ga raztrgali na drobne koščke.

Ta srečni slučaj nama je pomagal, da sva se izkopalna iz snega in hitela naprej. Srečno sva dospela do kapelice in se še pravočasno zaklenila, kajti volkovi so bili takoj za nama.

Strašna je bila noč, ki sva jo preživela tu.

Hodila sva vedno gor in dol in si meša roke, da ne bi zmrznila; zunaj pa se je mešalo v groznih akordih lajanje lačnih volkov s tulenjem viharja.

Govorila sva prav malo, kajti nobenemu se ni posebno ljubilo.

Ko sva videla, da se je začelo daniti, sva glasno hvalila Boga, da je naju rešil.

Polagoma se je popolnoma zdani- lo in volkovi so se vrnili v gore. Rekel sem tovarišu, naj gre z menoj v vas, da se tam ogrejeva in pokrepčava.

»Ne!« je rekel odločno, skoraj jezno, »moram se vrniti.«

»Menda ne boste še enkrat prehoditi strašne planjave?«

»Pač,« je odgovoril in stisnil ustnice, »v vasi nimam prijateljev.«

»Saj je tam gostilna, ki je odprta vsakemu poštenemu človeku.«

»Prijatelj,« je rekel, me ganljivo pogledal in položil roko na mojo ramo, »ali Vam smem na vojaško čast zaupati neko skrivnost?«

»Da, gotovo, prijatelj.«

»Zanesem se na Vas.«

»Ne boste se kesali.«

»No, vidite, to noč Vas je spremljal Giacomo Ranieri, toda ne povejte tega nikomur.«

»Vi?« sem zaklical začuden in prestrašen obenem, »vi ste roparski glavar, katerega se vsi boje?«

»Da, da, prijatelj, jaz! Vendar dalj ste besedo, da me ne izdaste in zanašar se na Vas. Do sedaj ste mislili, da je bil vihar za Vas velika nesreča in vendar Vas je rešil gotove smrti. Pridružil sem se Vam, da bi Vas umoril. Hotel sem se polastiti Vaše obleke in papirjev in mesto Vas odjezditi na grad di Sangro, da bi si ga ogledal. Vihar pa je prikril moj načrt. Nisem Vas mogel usmrtiti, ker sem Vas rabil za svojo rešitev. Sedaj pa je mož, ki mi je pomagal, gotov mojega varstva, kajti tudi vopar in razbojnik ve, kaj je čast. Vzemite ta prstan, in če bi Vas kdaj moji ljudje napadli, ga samo pokažite in ničesar žalega Vam ne bodo naredili.«

S hitrimi koraki je odšel in kmalu izginil v snegu.

Nikdar več ga nisem videl. Kmalu nato je umrl. Ljudje, ki so toliko časa trepetali pred njim, so ga ujeli in usmrtili.